

Varhaiskasvatuksen ajankohtaisia kuulumisia

Kasvatustieteellisen alan dekaanien ja yliopistojen
opettajankoulutusyksiköiden johtajien kokous 25.10.2017

Neuvotteleva virkamies Tarja Kahiluoto

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Varhaiskasvatuksen tiekartta

- OKM asetti 8.2.2017 selvityshenkilöiksi professori Kirsti Karilan, lastentarhanopettaja, kasvatustieteiden maisteri, eMBA Satu Järvenkallaksen ja tutkimusjohtaja Tuomas Kososen
- Selvityshenkilöryhmän tehtävä oli laatia esitys tarvittavista toimenpiteistä sekä niiden toteutumisen aikataulusta vuoteen 2030 asti hyödyntäen varhaiskasvatuksen, yhteiskuntatieteiden ja taloustieteiden tutkimus- ja selvitystöitä
- Selvitystehtävän teemat olivat:
 - Osallistumisasteen nostaminen
 - Varhaiskasvatuksen taloudellinen ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus
 - Varhaiskasvatuksessa tarvittava osaaminen, koulutuksen kehittämistarpeet ja päiväkodin henkilöstörakenne
- Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030. OKM julkaisuja 2017:30, julkaistiin 29.6.2017

Tiekartan esitykset osallistumisasteen nostamiseksi

- Ensimmäinen suositus on **varhaiskasvatuseräyksen alentaminen**
- Toinen suositus on **kotihoidontuen ja lastenhoitovapaan keston lyhentäminen vuodella**
- Kolmas työryhmän esitys on pidemmällä aikavälillä **esiopetuksen laajentaminen ainakin 5-vuotiaisiin**
- **Lisäksi:**
 - Varhaiskasvatuksen laatuun ja tilanteeseen liittyvän tiedon tuottamista
 - Tutkimusten mahdollistamisen esimerkiksi kokeilujen avulla
 - Palvelunohjauksen kehittäminen varhaiskasvatukseen osallistumista tukevaan suuntaan
 - Esimerkiksi kotihoidon tuen kuntalisten säännöt, että vanhemmat sisarukset tulisi hoitaa kotona harkintaan

Päiväkotien henkilöstörakenne – keskeiset ehdotukset

- Moniammatillinen henkilöstörakenne
- Enemmistö henkilöstöstä korkea-asteen koulutuksen suorittaneita
- Päiväkodin henkilöstön ammattinimikkeiden muutokset
 - Varhaiskasvatuksen opettaja (vähintään 40%), varhaiskasvatuksen sosionomi (20-25%), lastenhoitaja (35-40%)
- Henkilöstön tehtäväkuvien ja ammatillisten vastuiden selkiyttäminen
 - Ammatilliset profiilit ja relationaalinen asiantuntijuus
- Kelpoisuusehtoihin liittyviä esityksiä
 - Sisältää siirtymäsäädöksiä nyt työelämässä toimivien osalta

Henkilöstö- ja koulutustarve, ehdotuksia

- Tällä hetkellä pulaa erityisesti varhaiskasvatuksen opettajista
- Eläköityminen melko voimakasta tulevalla vuosikymmenellä
- Henkilöstörakenteen muutosehdotukset heijastuvat myös työvoima- ja koulutustarpeeseen
 - Varhaiskasvatuksen opettajia tarvitaan nykyistä enemmän
 - Varhaiskasvatuksen sosionomeja ja lastenhoitajia tarvitaan nykyistä vähemmän
- Koulutusmäärien lisäykset yliopistojen varhaiskasvatuksen opettajankoulutuksessa

Peruskoulutuksen kehittäminen, ehdotuksia

- Eri koulutusten (toinen aste, ammattikorkeakoulut, yliopistot) koulutustarpeen arviointi ja sen vaatimat ratkaisut
- Koulutusten välisen yhteistyön tiivistäminen
 - Varhaiskasvatuksen koulutuksen kehittämisfoorumi
- Sisällöllisen ja koulutusvolyymiä koskevan kehittämisen ehdotukset eri koulutusmuodoille
 - Sisällöllinen kehittäminen muuttuneiden osaamisvaatimusten ja ammatillisten profiilien mukaisesti
 - Volyymimuutokset henkilöstörakenteen muutosten ja eläköitymisen mukaisesti

Peruskoulutuksen muutosten vaikutukset hitaita - täydennyskoulutuksen merkitys korostuu, ehdotuksia

- Esitetään merkittävää lisärahoitusta varhaiskasvatuksen henkilöstön täydennyskoulutukseen (myös kouluttajakoulutus)
 - Monikulttuurisuus, opetussuunnitelmatyö, lasten kehitys ja oppiminen, varhaispedagogiikka ja sen johtaminen
 - Mentorointikoulutus, joka tukee ammatillisten profiilien uudistamista
 - Päiväkotien ja varhaiskasvatuksen johtajien johtamisen valmennus

Miten Tiekartan esityksiä viedään eteenpäin

- Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen muutoksista sovittu jo hallituksen puoliväliriihessä huhtikuussa 2017
 - hallituksen esitys asiakasmaksulain muuttamisesta annettu syyskuussa 2017
- Puoliväliriihessä huhtikuussa 2017 myös varattiin julkisen talouden suunnitelmaan yhteensä 28 miljoonan euron määräraha neljäksi vuodeksi varhaiskasvatuksen henkilöstörakenteen kehittämiseen.
 - yliopistojen kanssa sovittu lastentarhanopettajakoulutuksen lisäyksistä vuosille 2018 – 2021
- Varhaiskasvatuslain valmistelu käynnissä

Lastentarhanopettajakoulutuksesta

- Opetus- ja kulttuuriministeriössä on lisätty lastentarhanopettajien koulutusmääriä jo vuosien 2012 - 2016 aikana erillisrahoituksella yli 800 aloituspaikalla.
- Yliopistojen sopimuskaudelle 2017 - 2020 asetettiin tutkintotavoitteeksi vuosittain 590 lastentarhanopettajaa ja 195 erityislastentarhanopettajaa. |
- Kehysriihen (4/2017) päätös: yhteensä 28 miljoonan euron rahoitus vuosille 2018-2021 varhaiskasvatuksen henkilöstörakenteen kehittämiseen. -> Rahoitus suunnataan yliopistoille. Mahdollistaa vielä 1000 uutta aloituspaikkaa lastentarhanopettajakoulutukseen yliopistoissa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

- Opetushallitus on vahvistanut lokakuussa 2016 uudet Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jotka velvoittavina ohjaavat varhaiskasvatuksen toteuttamista.
- Perusteet otettu käyttöön 1.8.2017 lähtien.
- Varhaiskasvatuksen pedagogiikka painottuu aiempaa vahvemmin. Perusteissa ohjataan mm. toimintakulttuurin kehittämiseen, lasten ja vanhempien osallisuuden vahvistamiseen sekä jatkumon rakentamiseen esi- ja perusopetukseen. Myös arviointi on aiempaa vahvemmin esillä . Perusteet kannustavat myös monialaiseen ja eri yksiköiden väliseen yhteistyöhön. -> Suuri haaste toimeenpanolle – koulutusta tarvitaan!

Varda- varhaiskasvatuksen tiedontuotannon kehittäminen

- Lopputuloksena käytössä oleva, varhaiskasvatuksen alaa kuvaava, tietovaranto,
 - sisältää tietoa lapsista, toimipaikoista ja henkilökunnasta.
- Kehittämisessä hyödynnetään kuntien tietojärjestelmissä olevaa tietoa.
- Tavoitteena hallinnonalojen yhteinen tietovaranto, jonka pohjalta voidaan toteuttaa tietotuotantoa omista lähtökohdista lähtien.
- Kehittämisen yhteydessä luodaan suositus varhaiskasvatuksen tietotuotannon käytännöistä.
- Lisätietoja tero.huttunen@minedu.fi

Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja lapsen tuen toteuttaminen, OKM julkaisuja 2017:39

- Henkilöstön osalta teemoina mm. henkilöstön työtehtävät, taustakoulutus, työskentelykieli, työvuosien määrä, työsuhteen luonne, sukupuolijakauma, eläköityminen, alanvaihtosuunnitelmat ja täydennyskoulutus. Johtotehtävissä toimiville lisäksi kohdennettuja kysymyksiä koskien mm. johtamistehtäviä, henkilöstön saatavuutta sekä täydennyskoulutuksen ja varhaiskasvatustyön kehittämisen suunnittelua.
- Lapsen kehityksen ja oppimisen tuen osalta teemoina mm. kunnallisten varhaiskasvatuksen järjestäjien lapsen kehityksen ja oppimisen tuen järjestämistä, tuen toimenpiteitä, erityisopettajien palvelujen saatavuutta, erityiskasvatuksen moniammatillisen työryhmän toimintaa, kehityksen ja oppimisen tuen kehittämistarpeita sekä perusopetuslain mukaisen tuen kolmiportaisuuden soveltamista.

Varhaiskasvatuksen tilannetta selvittävät hankkeet

- **VakaVai-hanke.** Selvitys varhaiskasvatuslain kokonaisvaikutuksista 2016-2017.
- Oulun yliopisto.
- Toteutetaan osana valtioneuvoston vuoden 2016 selvitys- ja tutkimusrahoitusta.
- Kokonaisvaikutuksia arvioivia osapuolia ovat varhaiskasvatuksen kunnalliset johtajat, yksityiset päiväkodit, henkilöstö sekä lasten huoltajat.
- <https://vakavai.wordpress.com/>

- **Childcare –hanke.** Tasa-arvon kysymykset varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja lasten tukien järjestelmässä
- Jyväskylän ja Tampereen yliopistojen sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteistyössä toteuttama.
- Tutkimuksen rahoittaa vuosina 2015 - 2017 Suomen Akatemian Strategisen tutkimuksen neuvoston Tasa-arvo ja yhteiskunta -ohjelma.
- Hankkeessa paneudutaan suomalaiseen lastenhoidon tukien ja varhaiskasvatuspalvelujen kokonaisuuteen ja niiden paikalliseen vaihteluun tasa-arvon näkökulmasta.
- <https://www.jyu.fi/edupsy/fi/tutkimus/tutkimushankkeet/kotisivut/childcare>